

פסחים צז

משה שווערד

פורים תשפ"א

זמן סעודת פורים בפורים שחל בע"ש

בשחרית משום כבוד שבת. ובמ"ב (סק"י) דהיינו קודם²⁹ חצות היום לכתחילה, וכיד אפרים בשם מהרי"ל כתב להתיר קודם תחילת שעה עשירית (והיינו בשעות זמניות). ובדיעבד, אם נתאחר עד לאחר שעה עשירית ועדיין לא אכל סעודת פורים, יאכל³⁰ אף לאחר שעה עשירית, אבל יאכל בה רק מעט לחם, כדי שיוכל לאכול סעודת ליל שבת לתיאבון. ואם ירצה³¹ יוכל להתפלל מנחה ואח"כ יטול ידיו ויאכל סעודת פורים ולאחר³² פלג המנחה (ולכל המאוחר – מספר דקות סמוך לשקיעת החמה) יפסיק³³ לאכול ולשתות ויקבל עליו שבת, יפרוס מפה על הפת שעל השלחן, יקדש על כוס יין (ואם כבר בירך על היין, לא יברך שוב בעת הקידוש), ויאכל שוב³⁴ לכל הפחות כזית פת בלא ברכת המוציא. ואם יאכל כזית פת גם אחרי צה"כ

שהיה מנהגם של כמה גדולים וצדיקים ואמרו שיש בריבוי הסעודה בליל ט"ו ענין וסוד גדול. **ודע, כי אף שלא נהגו לעשות עיקר הסעודה בשחרית וכדברי המ"ב (סק"ח בשם תה"ד) שעסוקים במשלוח מנות, מ"מ עפ"י קבלה²⁶ צריכה להיות סעודת פורים בשחרית דווקא, לכן נכון²⁷ למי שהיכולת והזמן בידו להרבות גם בסעודת שחרית בבשר²⁸ ויין ונרות דולקות ולכוון לצאת בה ג"כ ידי חובת סעודת פורים.**

ועיין לעיל סי' תרצ"ד אות א' שכתבנו אם מותר לאכול לפני קיום מצוות משלוח מנות ומת"ל.

סעודת פורים כשחל בערב שב"ק

ו. שם: וכשחל פורים ביום שישי יעשו הסעודה

תרפ"ח אות ט"ז. 26. א"ר בשם של"ה הק' מובא בפמ"ג א"א סק"ה "המשובח מי שעושה סעודה בשחרית" וסיים הפמ"ג וכן אני נוהג, ובכה"ח סקכ"ג בשם סידור הרש"ש "ליזהר ולהזדרז לעשות הסעודה אחר תפלת שחרית לכמה טעמים" וכו' עיי"ש עפ"י הסוד. 27. בליקוטי מהרי"ח בשם ס' כסא רחמים שכן נהג הגר"א זי"ע וכן נהג רבו בעל ייטב לב וצ"ל מסיגוט ואף כי מדינא די בסעודה אחת בפורים כדלקמן מ"ב סקט"ו, מ"מ נכון לישוב שוב בסעודה לפנות ערב כדלעיל הערה 25, וכ"ה בלקט יושר מנהגי בעל תרה"ד ומשמרת שלום שם. (28) אמנם באור"ח – ספינקא סק"ד מביא בשם ס' יפה ללב "דמנהגם לאכול ליל י"ד ובוקר י"ד אחר תפלת שחרית מאכלי חלב וגבינה מפני התורה שנמשלה בו והדר קבלה בימי אחשוורוש וביצה מבושלת כבליל פסח דביקש המן לקעקע ביצתן של ישראל והוא לשון ביעא דבעי רחמי ופרקינן, וכל הלבבות דורש ה'". 29. ובערוה"ש סי' רמ"ט סעי' ז' שיתחילו בסעודה קודם חצות, ומשמע דאם התחילו קודם חצות, מותר להמשיך אף לאחר חצות, אמנם מוסיף שם בערוה"ש דראוי שלא ימלאו כריסם ויניחו מקום לכבוד שבת. 30. כמבואר ברמ"א סי' תקכ"ט סעי' א' ומ"ב שם סק"ח, וע"ע

שו"ע אורח חיים סימן תכט

(א) שואלים בהלכות פסח קודם לפסח שלשים יום: הגה ומנהג לקנות חטים לחלקן לעניים לצורך פסח...

משנה ברורה סימן תכט

(א) שואלין בהלכות פסח וכו' - שהרי משה עומד בפסח ראשון ומזהירו על כל הלכות פסח שני

(ב) שלשים יום - ומתחילין מיום הפורים עצמו. ועכשיו נוהגין לדרוש בשבת הגדול ...

פורים שמח!!!

ממשפחת שווערד

1. רש"י מסכת פסחים דף צז עמוד א

הכי גרסינן: אמר שמואל כל שבחטאת מתה כו' ור' יוחנן אמר אין הפסח קרב שלמים אלא שנמצא אחר שחיטה אבל קודם שחיטה לא - כל שבחטאת מתה, חמש חטאות מתות הלכה למשה מסיני, כונסן לכיפה והן מתות: ולד חטאת, ותמורת חטאת, וחטאת שמתו בעליה, וחטאת שנתכפרו בעליה על ידי האחרת, שאבדה זאת ואחר כך נמצאת, ושעברה שנתה, ונקט שמואל גבי פסח סימנא ביה, ואמר: כל שבחטאת מתה, אי מיתרע הכי בפסח - קרב שלמים, וקא סלקא דעתך דאכולהו מתות דחטאת דאשתכחן גבי פסח קרב שלמים, דהיינו תמורת פסח, ופסח שמתו בעליו, ושכיפרו בעליו, ושעברה שנתו קריבין שלמים.

2. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת פסחים דף צז עמוד א

כל שבחטאת מתה. ובתמורה ט"ז ע"ב אמר ר"ל דלא נאמרה הלכה אלא שארבע חטאות מתות ואחת רועה ובימי אבלו של משה נשתכחה מי היא לכן מספק כל החמש מתות והנה אמרינן דחמש חטאות כיון שעומדות למיתה אין בהם מעילה מדאורייתא אבל לא נהנים מדרבנן וא"כ כיון שאחת מהם אליבא דאמת צריכה להיות רועה ותפדה יש בה מעילה א"כ מה שאין בהם מעילה בכל אחת הוא מספק ולפי"ז אם אחד יהנה מכל החמשה ביחד מעל בודאי ולא אישתמיט בשום מקום לומר כן וי"ל דמכיון דאין ראוי מספק להקדיש א"כ לאו קדשי ד' קרינן ביה וכמבואר במעילה דף י' בתוס', אכן באמת דאין הקושיא מעיקרא כלל דהא דיש מעילה הוא משום שיש להקדש אפשרות ליהנות מהדבר שמוכרו ומשתמש בדמים להקדש אבל כיון דלמיתה אזלא ואין להקדש כלום ממנה שהרי אי אפשר למוכרו מספק שמא כ"א היא מהמתות לכן אין בו מעילה כדאמרינן לעיל דחמץ בפסח של הקדש אין בו מעילה אף על גב שאין איסור חמץ להקדש אבל כיון שא"א למכרו אין בו מעילה (ועי' מש"ש ובמעילה י"א ע"א).

3. תוספות מסכת פסחים דף צז עמוד א

וכללא הוא והרי כו' - תימה דפריך אסיפא דמילתיה דכל שבחטאת רועה וארישא נמי איכא למיפרך דהא תמורת חטאת [אן] שמתו בעליה דלמיתה אזלא ואלו בפסח אמר' במתני' דתמורת הפסח רועה אם המיר קודם חצות דקבעיה חצות וכן מתו בעליו אמר לקמן דאי מת קודם חצות דקבעיה חצות.

4. תוספות מסכת פסחים דף צז עמוד א

וראין אותה כאילו היא בבית הקברות - נקט הכי משום דדחיית בית הקברות לאו דחיה היא וכמו כן עברה שנתה לא חשיב דחוי כמו מתו או נתכפרו בעליה.

5. דרוש וחדוש ח"א - יומא דף סו ע"א

גמרא, ועוד חטאת שעברה שנתה לרעיי' אזלא. קשה לי, הא מ"מ כיון דאין ראוי לכפר ביוה"כ אחר ממילא אזלא למיתה מצד כפרו בעלים, כיון דאי אפשר עוד לכפרת בעלים:

6. ספר דבר שמואל

ואילו פסח היכא דאבד ונמצא אחר חצות קודם שחיטה קרב שלמים. קשה שזכ אינו דומה, דמה שצפסח קרב שלמים כיון דס"ל דחלות קובע עניו שם פסח ומכיון שצפסח חלות לא היכ לפנינו נמצא שלא נקבע עליו שם פסח וכמ"ש רש"י לעיל (ל"ז:): דד"כ קודם חלות, וממילא צפסחתו כהאחד לא גדחה השני, ולכך יקרב שלמים ומש"כ צפסחתו שמיד צפסחתו נקבע עליו שם חטאת ולכך חל עליו תורת דחוי וירעה, וצפסח צפסח"ג כגון שהיכ לפנינו צפסח חלות שנקבע עליו שם פסח ונאחד אחר חלות והפריש אחר תחתיו וכרי שניכס לפנינו והקריב כאחד, ודאי שהשני ירעה דומיא דחטאת וא"כ מאי מקשה ול"ע, (עי' צ"ב ליוניס לתורה כלל ל"א ד"כ ובגוף, וצ"ב לקח עוב כלל ו' חות ג' דד"כ וע"ע צ"ב).

7. רש"י מסכת פסחים דף צז עמוד א

דאמר רבא - גבי חטאת: אבידת לילה והפריש אחרת תחתיה בלילה, ונמצאת (תחתיה) לאור הבוקר - אפילו לרבי לאו למיתה אזלא אלא לרעה, הואיל ולילה לאו שעת הקרבה היא.

8. פסקי תשובות

זמן קיום סעודת פורים

ה. שם: ונוהגים לעשות סעודת פורים לאחר מנחה וכו' ורוב הסעודה צריכה להיות ביום ולא כמו שנוהגין להתחיל סמוך לערב ועיקר הסעודה היא ליל ט"ו. ויש²⁴ שכתבו להליץ בעד המנהג שנוהגין להתחיל סמוך לערב ועיקר הסעודה עושין בליל ט"ו, וכן מצינו מביאים²⁵

מבעו"י, ובמועו"ז ח"ב סי' ק"צ דנכון לזוהר לאכול הבשר ולשתות היין מבעו"י. (25) משמרת שלום סי' נ' סק"ה מאריך בזה ומביא בשם הה"ק ר"א מסטולין ז"ע שיש בסעודת ליל ט"ו סוד גדול, ובאוצה"ח דכן היה מנהגו של בעל ה"דברי חיים" מצאנו ז"ע, וכבר האריך בזה ג"כ בשו"ת מנחת אלעזר ח"ב סי' ה' ובק"י שיירי מנחה שבסו"ח ובשער יששכר פורים אות ל"ב בטעמים לשבח על מנהג הצדיקים להרבות יותר בשמחה בשושן פורים, עיי"ש, ובדרשות חת"ס (ד' ר"א ד"ה צא) דנוהגין להמשיך הסעודה בלילה שלאחריו כי ארור המן נמשך ללילה שאחר היום דבבן נח הלילה הולך אחר היום, ובשפתי צדיק פ' שמות בשם החידושי הרי"ם דמחיית עמלק הוא שפיכות דמים דרשעים ה"ה כקרבן ובקרבות לילה הולך אחר היום, ולב' טעמים אלו גם בירושתי יש להמשיכו לליל ט"ז, וע"ע דרכו"ש אות תתנ"ד ולעיל סי'

9. ספר מנהג ישראל תורה

מנהג ישראל תורה

תר

רק כרוך מרדכי, ולא כלילה שלאחריו שהוא רק ארוך המן, אך ציוס שכזר שמחים ומשתכרים ושוב אינו פוסק כלילה שלאחריו, והיינו בין ארוך המן לכרוך מרדכי עכ"ל, ובחורת אמת כתב הענין ע"מ שממשיכין הסעודה ללילה שלאחריו (וכן הוצא טעם זה בס' שפתי נדיק פ' שמות בשם זקינו החידושי הרי"ם), כי מחיית עמלק הוא שפיכת דמים של רשעים שאמרו חז"ל שהוא כאלו הקריב קרבן, ובקרבות הולך הלילה אחר היום שנאלצין ליום ולילה שאחרי כך, ונס' חמדת אריה (הלכות סח"ס) פרק כ"א כתב טעם דהנה מלך הסברא ה"י להיות כל ישראל שוין א' הפרז' וא' המוקפין כמו בכל המצות, אלא דאחי את ופסיק כדאיתא במגילה דף ב', מ"מ שלא להיות נפרדים לגמרי זה מזה ראוי להתחיל הסעודה אחר המנחה ולהמשיכ' גם כלילה דהוא ט"ו, וזמן של מוקפין יהי' גם הפרז' שמחים במשתה ושמחה ויהי' כל ישראל בשמחה אחת עי"ש.

10. תוספות מסכת פסחים דף צז עמוד ב

הפריש שתי חטאות לאחריות - קשה לריב"א היכי דמי אי דאמר הרי זו חטאת וחזר ואמר הרי זו חטאת אינו קדושה חל על השניה דאין אדם מביא שתי חטאות על חטא אחד ואי דאמר הרי אלו בהמות חטאות האמר רבה במי שהוציא והו (עירובין ד' נ.) כל שאינו בזה אחר זה אפי' בבת אחת אינו ואפי' אחת מהן לא קדשה וע"כ אית לן למימר כגון שאמר אחת מהן תהא חטאת והאחרת לאחריות וקשה לן בשלא נאבדה החטאת אחת אמאי שני'

תרע' והא לא הוקדשה אלא לאחריות החטאת דהיינו אם תאבד אבל אם לא נאבדה לא נתקדשה ונראה לר"י דכל כי האי גוונא גמירי לה דרועה.

11. דף על הדף פסחים דף צז עמוד ב

תד"ה הפריש שתי חטאות. קשה לריב"א היכי דמי אי דאמר הרי זו חטאת וחזר ואמר הרי זו חטאת אין קדושה חל על השניה דאין אדם מביא שתי חטאות על חטא אחד.

החזון איש (מנחות סכ"א אות י') תמה דאינו מובן, דנהי דאי אפשר להקריב תרוויהו, מ"מ למה לא יוכל להקדיש לאחריות. וגדולה מזו מצינו במנחות (סד א) דאפילו לאחר ששחט כחושה יכול לשחוט שמינה, ועע"ש.

12. חזון איש (מנחות סכ"א אות י')

שם חיד"ה כגון, הקשו איך קדשו תרוויהו כל שאינו זב"ח אפי' זב"ח אינו. וכן הקשו זכאים ל' אי ונקי פי' אי, וזכאים ל"ז ז' [ועי' מש"כ שם], ואינו מיכן דנהי דאי אפשר להקריב תרוויהו, מ"מ למה לא יוכל להקדיש לאחריות, וכי היכי שאם אבד הקומץ יכול להקדיש קומץ אחר, הבא נמי מקדיש ז' קוממי לצינה לאחריות, וכן יכול להקדיש שתי חטאות לאחריות, וגדילה מזו מנינו ס"ד אי דאפילו לאחר ששחט אחד יכול נשחט אחר, ולפי תירוצו החי' הלא חולין וקדש מעורבין יא"כ הו"ל לצונה דחולין וכן בהפריש ז' חטאות לאחריות הנה אחד חולין ומעורבין זה בזה, ונראה דכונתם לפרש דאינו מקדיש להקריב שניהם אלא להקריב אחד אלא שיוקדשו שניהם כדי שיהיו שניהם ראויין להקרבה, וכ"כ בהדיא בת"י יומא ס"ב אי ד"ה כפריש, וכ"מ בת"י זכאים ד' אי ד"ה וישנן, ומה שדקדקו בת"י פי' אי למה לא שייך לצרורה וכונתם שאי אפשר ליקדש אלא אם סופו ליקרב, י"ל דכיון דמלך ענמו ראוי להקרבה שפיר מיקדיש.

13. ספר מקדש דוד - קדשים - קונטרס מעניני קדשים סימן ג

והנה בעיקר יש לדון אמאי כשהפריש ב' פסחים לאחריות ונתכפר באחד מהשני אינו נפסל מפני שהניחוהו יחיד וכן הפסח שלא קרב בראשון יקרב בשני ומ"ש משכו כל הבעלים את ידם דאינו ראוי עוד לפסח מפני שהניחוהו יחידי דמ"ש זה מזה ונראה דפסח שנתכפרו בעליו באחר עדיין לא נפקע הבעלות שלו מהפסח שיכול למוכרו לאחר לפסח דפסח לא רק שראוי לעצמו י"ל ג"כ זכות למוכרו לאחרים לגמרי או למנות אחרים על פסחו וכשנתכפר באחר וא"צ לעצמו מ"מ הזכות למוכרו לאחרים לא פקע ומש"ה הפסח שלא קרב בראשון שנתכפר באחר יכול למוכרו לאחר לצורך פסח שני אבל כשמשכו את ידם מהפסח בטל תורת הבעלים ממנו לגמרי דמשיכה מפקעת כל כחו מהפסח א"כ היה הפסח שעה אחת בלא בעלים לגמרי וכן במת אביו אחר חצות היתה הפסח שעה אחת בלא בעלים דא"ל להוריש זכותו בהפסח וכל שהיה שעה אחת בלא בעלים כלל אינו ראוי עוד לפסח... ונראה דהטעם דכל שהיה הפסח שעה אחת בלא בעלים שוב אינו ראוי לפסח הוא משום דא"א עוד לימנות על הפסח דמנוי על הפסח הוא או בתחילתו כשמקדישו לפסח ואז נעשה בעלים על הפסח או אח"כ כשהבעלים ממנה אחרים על פסחו דבעלים י"ל כח למנות אחרים על פסחם אך זה שהיה שעה אחת בלא בעלים כלל שמשכו הבעלים את ידם או שמתו איך ראוי אח"כ להמנות עליו אחרים דמי הוא הממנה אותם דמן ההפקר ל"ש זכיה בזה ואין חילוק בזה בין הפסח עצמו לדמי פסח אבל בנתכפרו הבעלים באחר ולא משך ידו עדיין בעלים עליו לענין למנות את אחרים ויכול למוכרו: